

PÅSKMÅLTID

Författare: Jan-Gustav Björk

PÅSK I HEM

Påsk är den största kristna högtiden. Det är värt att firas, också hemma! Hemmet är den miljö som vi ofta känner oss som mest naturliga i. Samtidigt är också rutiner som vi har i hemmet, sådant som formar oss mer än andra rutiner och vanor. Händelser, värderingar och vanor som vi får hemifrån påverkar oss i hög grad. Det vanor vi fick i vårt barndomshem tar vi ofta med oss in i det hem vi formar som vuxna. Ett tydligt exempel på detta är julaftonfirandet som kan vara svårt att ändra på: Som det var i barndomshemmet skall det också fortsätta att vara i det nya hemmet. Därför har starka traditioner i ett hem ett stort inflytande på vårt beteende. Påsk är värd att bli en sådan stark tradition. Påsken är så mycket mer än häxor, harar och videkvistar. Det är världshistoriens största händelse. En rutin med en årlig påskmåltid, förslagsvis på skärtorsdags kväll, kan utgöra en ingrediens i ett påskfirande hemma.

MILJÖN

Du har förmånen att få bjuda din familj eller vänner på måltid i ditt hem. Du är värd! Din uppgift är att se till dina gäster trivs! Eftersom en påskmåltid har vissa rutiner som är nya för dina gäster (och kanske för dig själv) så kan du tänka att du har bjudit vänner på en speciell fest, en räkfest eller ett tupperware-party. Du har bjudit dina vänner som gäster till ett speciellt tillfälle och dina vänner behöver veta om att kvällen blir annorlunda. Tänk inte att du bjudit dina vänner till en miniatyrgudstjänst i ditt hem. Det har du inte! Du har bjudit dina vänner till en måltid i ditt hem med ett syfte att få ett intro till påskhelgen och minnas Jesu sista måltid med sina lärjungar. Det är okej med skratt, frågor, avbrott, blöjbyten, samtal, tjuriga tonåringar, att avvika från ämnet osv.

En fördel är om alla i familjen (de som bor i hemmet där påskmåltiden firas) kan engageras. I varje fall behöver alla vuxna vara överens om att fira en påskmåltid.

ORDNINGEN

En judisk påskmåltid, vilket Jesus firade skärtorsdagskvällen, har en viss ordning och kallas för "seder" (=ordning). Denna ordning går tillbaka ända till Jesu tid, men vi kan inte vara helt säkra på om den hade sin slutliga form redan då. En sedermåltid tar ca: 3 h i anspråk. I vårt hem så har vi firat denna måltid mycket förenklat, anpassad till barnen och betonat hur Jesus förändrade sedermåltiden. "Ritualerna" tar mellan 15 och 30 minuter i anspråk i den "sedermåltid" vi skapat. Jag har som bilaga lagt med hur en judisk sedermåltid ser ut, men här följer vår egen Jesus-fokuserade variant! Var och en är fri att använda och anpassa den efter egna möjligheter.

BORDET

Bordet / (i rummet) kring vilket ni samlas är dukat med vissa speciella maträtter och detaljer. Två festljus (sabbatsljus), en eller flera skålar med vatten att tvätta händerna i + handdukar, Karpas (persilja), en skål med saltvatten, Tre matsabröd (ojäst bröd), maror (bittra örter, kan vara pepparrot, endivsallat, grön lök eller persilja), en skål med charoset (en blandning av rivet äppel, krossad mandel och pepparkakskryddor), en bit jäst, vin / druvjuice + glas (ett symboliskt eller till var och en).

I rummet kan finnas vattenfärg och penslar lättillgängliga.

1. INTRODUKTION

En i värdhemmet välkomnar alla till bords (kring matbordet eller ett annat bord som används för sederitualerna) och berättar:

"Jesus som alla andra judar firade denna kväll en påskmåltid. Han firade måltiden med sina lärjungar. Lärjungarna ordnade för påskmåltiden, en så kallad "sedermåltid" i Jerusalem (Matt 26:17-19). En judisk "sedermåltid" tar 3h i anspråk och har en bestämd ordning. Vår "sedermåltid" tillsammans då vi minns denna måltid som blev Jesu sista tar ca: 15-45 min (anpassat efter gästerna och ev. barn), resten av tiden umgås vi och njuter av maten. Som ni ser finns lite ovanliga saker på måltidsbordet. De kommer att förklaras om en stund."

2. (ev en. **SÅNG**. En enkel sång som flera kan utantill / med text utdelat som handlar om påsk.)

3. LJUSEN.

Modern / en kvinna i hemmet tänder festljusen (2 st) och säger: *"När jag tänder påskljusen så påminns vi om att Jesus är världens ljus som lyser i vårt hem och i våra hjärtan!"* (Joh 8:12)

4. BÖN

Värden ber någon av gästerna be en bön om Guds närvaro (= välsignelse) i påskmåltiden, dvs. att Gud skall vara med oss!

5. BIBEL OCH BÖN.

Husfadern läser: Ps 24:3-4b *"Vem får gå upp till Herrens berg, vem får gå in i hans heliga tempel? (dvs ha med Gud att göra). Den som har skuldlösa händer och ett rent hjärta..."*

Vem har skuldlösa händer och rent hjärta?...aldrig har gjort fel...? – Jesus
Vi ber om Hans förlåtelse och rening med (t.ex. juniorbönen: Jesu kom in. Kom in i mitt hjärta Jesus. Kom in! Bo kvar! Min styrka var. Kom in i mitt hjärta Jesus!)
När Jesus renat vårt hjärta och våra händer (tvagningen som ett tecken på reningen) så får vi låta Gud använda vårt hjärta och våra händer!

6. HANDTVAGNING

Värden (husfar / husmor) doppar sina händer i en skål med vatten och säger: *"Jag ger mina händer till Messias (= Jesus) för att tjäna endast honom!"*. Skålarna / skålen cirkulerar så att alla som vill får tvätta sina händer och uttala överlåtelsebönen.

7. PÅSKBERÄTTELSEN

a) Gamla Testamentet: Den judiska påsken (2 Mosebok kap 1-14)

Det minsta barnet i familjen frågar: *"Varför firar vi denna (seder)måltid?"* (2 Mos 12:26)

Husfar / "någon utvald" berättar: *"Vi, Guds folk, Abrahams ättlingar, var slavar i Egypten. De ropade till Gud och Gud sände dem en räddare: Vem?...Mose! Mose gick till Farao, kungen i Egypten och sade: "Släpp mitt folk!" Farao sade: "Aldrig!" Gud sände 10 plågor över Farao och Egyptierna för att de skulle släppa Guds folk, men Farao gav inte med sig. Den sista plågan var att alla förstfödda (i varje familj) i Egypten skulle dö. Men Gud räddade sitt folk från plågan (Om det är enbart stora barn och vuxna kan man läsa delar ur 2 Mosebok kap 12). Varje familjefar skulle ta ett felfritt lamm av hankön, (eller killing av get) och slakat det och stryka blodet på båda dörrposterna och tvärbjälken i huset. Det blodet räddar er från den sista plågan. Påsk betyder just "gå förbi", att Guds folk räddades från plågan. "Fördärvaren" gick förbi!"*

Illustration: De som vill måla vattenfärg (påsklammets blod) kring och ovanför dörren i rummet ni firar påskmåltid i, kan ges möjlighet. Yngre barn brukar tycka om att klotta med färg på väggarna. Blodet / färgen får stå kvar hela påsk som en påminnelse!

b) Nya Testamentet

Vi brukar i kyrkan sjunga sånger om Lammets blod som renar oss från all synd & räddar oss. Vilket lamm sjunger vi om? – Jesu blod.

8. BORDETS GÅVOR

I den judiska sedermåltiden är ätandet av dessa rätter förenat med vissa böner och texter och i bestämd ordning. Jag gör för enkelhetens skull och för att det skall vara barnvänligt detta till ett enda moment.

Husfadern låter gästerna berätta vad det ser på bordet och vad de tror det symboliserar. Förklaringen till symbolerna kan ges när gästerna noterar dem.

Vatten och handduk (från tvagningen)

- ✓ Vatten – påminner om dopet som renar oss och förenar med Kristi död och uppståndelse, Kol 2:12, 1 Petr 3:21.
 - ✓ Handduk – påminner oss om att Jesus under måltiden band en handduk kring sig, tog ett tvättfat och fyllde det med vatten och började tvätta lärjungarnas fötter, vilket var en tjänares uppgift. Denna uppgift var så låg och ovärdig att en del ansåg att enbart icke-judiska slavar skulle utföra den. Jesus gav ett exempel för oss hur vi skall behandla varandra. Att vara ledare innebär för en kristen att vara tjänare. SE Joh 13:1-17.
- ➔ Att göra: Ev. kan husfadern tvätta någons fötter. (Symbolhandlingen kan inte förstås i vår tid utan förklaring). Vad innebär det idag att tjäna i de minsta uppgifterna?

Jäst

- ✓ Ingen surdeg (jäst) får finnas under de sju dagar som det osyrade brödets högtid firades (vilket inleddes med påsk), 2 Mos 12:15.
- ➔ Att göra: Gästerna får gissa vad som inte får finnas på bordet! Jästen tas bort.

Karpas och saltvatten

- ✓ Karpas (persilja) – påminner om den enkla kost som judarna åt som slavar
 - ✓ Skål med saltvatten – symboliserar alla tårar under slavarbetet,
- ➔ ATT GÖRA: Karpas doppas i saltvatten och ätes.

Matsa, maror och charoset

- ✓ Tre matsabröd (ojäst bröd) – ojäst bröd påminner om att de hade så bråttom ut ur Egypten att brödet inte hann jäsa. (Ett annat uttryck för brådskan är att måltiden skulle ätas med hast, med skor på fötterna och med stav i handen, 2 Mos 12:11, dvs. deltagarna skulle vara redo att bege sig iväg ut från slaveriet. Detta kan illustreras genom att värden har skor på fötterna och stav i handen). Tretalet påminner om patriarkerna Abraham, Isak och Jakob. Tretalet påminner också Jesustroende judar om Gud är Fader, Son och Ande.
- ✓ Maror (bittra örter) – påminner om det bittra livet som slav, 2 Mos 1:14; 12:8.

- ✓ En skål med charoset (en blandning av rivet äppel, krossad mandel och pepparkakskryddor) – påminner om murbruket / teglet slaverna i Egypten måste göra.
- ➔ ATT GÖRA: Det mellersta matsabrödet (Sonen) bryts i två delar. Den ena delen göms av husmodern någonstans i huset. Det gömda Matsabrödet (Afikoman) påminner oss om att Messias är dold men skall komma. Vi som tror på Jesus påminns om att fast vi inte ser Jesus, Messias, så kommer han en dag tillbaka.
- ➔ ATT GÖRA: Varje gäst får göra en liten sandwich av matsa, maror och charoset.

Vin / druvjuice + glas (ett symboliskt eller till var och en)

- ✓ Vin hälls upp 4 ggr (varav 2 ggr efter egentliga måltiden)
 1. bägaren symboliserar: uttåget dvs uttågets bägare
 2. bägaren symboliserar: befrielsen

*"Jag är Herren och jag skall **föra er ut** (1 bägaren) från slavarbetet hos egyptierna och **rädda** (2 bägaren) er från slaveriet hos dem..." (2 Mos 6:6)*

9. EGENTLIGA MÅLTIDEN

En del brukar vilja äta lamm som symboliserar påskalammet. Vi har ätit det som vi velat laga.

10. BÄGARE 3 och 4

När gästerna är mätta och belåtna och barnen busat av sig, så samlas ni alla på nytt kring sederbordet.

Vin hälls upp 2 ggr igen.

3. bägaren symboliserar: Frälsningen / Befrielsen.

*"...**befria er** med utsträckt arm..." (2 Mos 6:6)*

Husfadern berättar: Efter måltiden drack Jesus och hans lärjungar två bägare. Då förändrade han innebörden av påskmåltiden. Nu skulle lärjungarna inte längre fira påsk för att minnas befrielsen ur Egypten utan för att minnas den befrielse som Han skulle genomföra på korset.

*"...Den natten då herren Jesus blev förrådd tog han ett bröd, 24 tackade Gud, bröt det och sade: "Detta är min kropp som offras för er. Gör detta till minne av mig." 25 Likaså tog han bägaren **efter måltiden** och sade: "Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod. Var gång ni dricker av den, gör det till minne av mig.*

1 Korinterbrevet 11:23b-25

4. bägaren symboliserar: utväljandet

*"...jag skall göra er till **mitt folk**..." (2 Mos 6:7)*

Genom det Jesus gjorde på Golgata kors så får också vi som inte är Guds folk från början (dvs inte judar) vara Guds folk. (Ef 2:13)

11. AFIKOMAN

Nu får barnen söka efter afikoman (den gömda biten av det mellersta matsabrödet), utan denna bit blir det ingen efterrätt.

12. EFTERRÄTT

(här brukar vi låta kvällen bli som den blir..... barnen kanske leker, vuxna småpratar, en del läser här Psaltaren 113-118, vilket kallas Hallel. Vi tycker det blir för långt! Jesus läste / sjöng detta avsnitt skärtorsdagskvällen. "*När de sjungit lovsången (hallel) gick de ut till Olivberget...*" Matteusevangeliet 26:30)

13. AVSLUTANDE HÄLSNING

Judarna brukar hälsa varandra med "*Nästa år i Jerusalem*" som en längtan tillbaka till hemlandet. Fil 3:20 betonar att vårt hemland har vi i Himlen (= Det nya Jerusalem) och därifrån väntar vi att Jesus skall komma åter. Jesus såg vid påskmåltiden fram emot att få dela måltidsgemenskap med sina lärjungar i Guds kommande rike, "*Jag säger er, nu kommer jag inte att dricka av det som vinstocken ger förrän jag dricker det nya vinet mer er i min Faders rike*", Matt 26:29